

فصل فی حکم دائم الحدث ۲۹/۰۷/۹۹

درس خارج فقه حضرت آیت الله حسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی حکم دائم الحدث

تاریخ: ۲۹ مهر ۱۳۹۹

موضوع جزئی: کیفیت نماز خواندن دائم الحدث

مصادف با: ۳ ربیع الاول ۱۴۴۲

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

جلسه: ۱۷

خلاصه جلسه گذشته

در جلسات گذشته، نظر مرحوم سید (ره) در رابطه با مسلوس و مبطون مطرح شد و عرض شد که در رابطه با مسلوس و مبطون یک بحث موضوعی مربوط به تعریف مسلوس و مبطون مطرح است و یک بحث حکمی مربوط به حکم مسلوس و مبطون مطرح است. در رابطه با حکم مسلوس و مبطون عرض شد که صوری قابل تصویر است که صورت اول ذکر و بررسی شد.

مرحوم سید (ره) در ادامه نوشته است: «و أما الصورة الثانية و هي ما إذا لم تكن فترة واسعة إلا أنه لا يزيد على مرتين أو ثلاثة أو أزيد بما لا مشقة في التوضؤ في الأثناء و البناء يتوضأ و يشتغل بالصلاة بعد أن يضع الماء إلى جنبه فإذا خرج منه شيء توضأ بلا مهلة و بنى على صلاته من غير فرق بين المسلوس و المبطون لكن الأحوط أن يصلى صلاة أخرى بوضوء واحد خصوصاً في المسلوس بل مهما أمكن لا يترك هذا الاحتياط فيه» [1].

صورت دوم، این است که فرصت موسّعی در اختیار شخص نیست تا بتواند در آن فرصت ایجاد شده، وضو بگیرد و نمازش را با طهارت بخواند، لكن خروج بول یا غائط دو بار یا سه بار یا بیشتر برای شخص پیش می‌آید، لكن به گونه‌ای نیست که وضو گرفتن در اثناء نماز برای شخص مشقت داشته باشد که در این صورت، شخص وضو می‌گیرد و بعد از اینکه آب را کنار خود گذاشت، مشغول نماز خواندن می‌شود، پس اگر حدثی از او سر زد، بدون فاصله وضو می‌گیرد و بنا بر نماز می‌گذارد و ادامه نماز را می‌خواند [۱]، یعنی اگر در بین نماز حدثی از شخص صادر شد، بلافاصله وضو می‌گیرد و ادامه نمازش را می‌خواند [۱] و از این جهت بین مسلوس و مبطون تفاوتی نیست، لكن احتیاط [مستحب] این است که شخص [خصوصاً مسلوس] نماز دیگری را با وضوی واحد بخواند، بلکه اگر ممکن باشد این احتیاط در رابطه با

آن ترک نمی‌شود [۱]، یعنی احتیاط واجب این است که در صورت امکان، شخص مسلوس نماز دیگری را وضوی واحد بخواند، بدون اینکه در اثناء نماز دوباره وضو بگیرد [۲].

صورت دوم، سه فرض دارد؛

فرض اول، اینکه بول یا غائط دو بار یا سه بار یا بیشتر از شخص خارج می‌شود، به گونه‌ای که وضوگرفتن بعد از هر حدث موجب عسر و حرج نمی‌شود که در این صورت، حکم این است که شخص وضو می‌گیرد و مقداری آب نیز کنار خود می‌گذارد و نمازش را شروع می‌کند و اگر در اثناء نماز، بول یا غائطی از او خارج شد بلافاصله وضو می‌گیرد و نمازش را ادامه می‌دهد. بنابراین، اگر وضو گرفتن در اثناء نماز مستلزم فعل کثیر نشود، همچنین، مستلزم به هم خوردن صورت نماز نشود، شخص در اثناء نماز وضو می‌گیرد و نمازش را ادامه می‌دهد.

فرض دوم، این است که بول یا غائطی که از شخص خارج می‌شود زیاد است، به گونه‌ای که اگر بخواهد بعد از هر خروج بول یا غائط وضو بگیرد به عسر و حرج مبتلا می‌شود و برای شخص مشقت دارد، مثل اینکه مشغول نماز خواندن شود و با هر جمله‌ای که می‌خواند، حدثی از او خارج شود که در این صورت، وضو گرفتن بعد از هر خروج حدث، برای شخص مشقت دارد و عسر و حرج به دنبال دارد. در این صورت واجب است که شخص برای هر نمازی وضو بگیرد [۳]، مثلاً برای نماز ظهر یک وضو و برای نماز عصر وضوی دیگری بگیرد [۴] و خروج حدث در اثناء نماز مشکلی ندارد.

فرض سوم، این است که اصلاً بول قطع نمی‌شود و پی در پی و به صورت قطره قطره از شخص خارج می‌شود که در این صورت شخص یک وضوی واحد برای تمام نمازها می‌گیرد و شخص مذکور در حکم متطهر است مگر اینکه حدث دیگری، مثل خواب از او صادر شود یا اینکه بول و غائطی که از شخص خارج می‌شود به صورت متعارف باشد و با خروج استمراری و قطره‌ای متفاوت باشد که در این صورت، شخص باید دوباره وضو بگیرد.

بررسی فرض اول

در فرض اول که بول یا غائط دو بار یا سه بار یا بیشتر از شخص خارج می‌شود، ولی وضوگرفتن بعد از هر حدث موجب عسر و حرج نمی‌شود، حکم این است که شخص وضو بگیرد و مقداری آب کنار خود بگذارد و نمازش را شروع کند که اگر در اثناء نماز، بول یا غائطی از او خارج شد بلافاصله و بدون اینکه صورت نماز به هم خورد، وضو بگیرد و نمازش را ادامه دهد.

حکم مذکور، طبق قاعده است و می‌توان به ادله‌ای که طهارت را شرط نماز می‌دانند استناد کرد و گفت که در فرض مذکور نیز عملاً نماز با طهارت خوانده شده است.

ادله‌ای که به اطلاقشان بر شرطیت طهارت برای نماز دلالت دارند به دو دسته تقسیم می‌شوند؛

دسته اول از روایات، مثل روایت زراره از امام باقر (ع): «لَا صَلَاةَ إِلَّا بِطَهْوَرٍ» [2] بر اعتبار طهارت در آنچه صلاة بر آن اطلاق دارد، دلالت دارند، به این معنی که شخصی که مشغول نماز شده است، تخلّل و فاصله ایجاد شده در بین نماز که به واسطه وضو گرفتن به وجود آمده است جزء نماز شمرده نمی‌شود لذا «لا صلاة الا بطهور» بر اعتبار طهارت در اکوان متخلّله که به واسطه وضوگرفتن در بین نماز به وجود آمده است، دلالت ندارد چون نماز بر این فواصل ایجاد شده، صدق نمی‌کند و فرض این است که در فرض مذکور، شخص عمداً در بین نماز وضو نگرفته است، بلکه به خاطر مشکلی که دارد، مجبور شده است که در بین نماز که حدث از او سر زده است، وضو بگیرد و نمازش را ادامه بدهد.

اما دسته دوم از روایات بر اعتبار طهارت برای نماز حتی در اکوان متخلّله دلالت دارند، یعنی در هنگامی که شخص در اثناء نماز مشغول وضو گرفتن است نیز باید طهارت داشته باشد. این ادله، ادله قواطع صلاة می‌باشند که بر بطلان نماز به وسیله قواطعی، مثل پشت کردن به قبله و خروج حدث دلالت دارند بنابراین، نفس وقوع حدث در نماز، هرچند در اکوان متخلّله باشد، موجب بطلان نماز می‌شود و در نتیجه، ما سبق از نماز به ما بعد آن ملحق نمی‌شود، یعنی آنچه از نماز را که شخص، قبل از وضو گرفتن در اثناء نماز خوانده به بعد از وضو گرفتن ملحق نمی‌شود لذا نمی‌توان گفت که بعد از خروج حدث در بین نماز، شخص وضو می‌گیرد و نمازش را ادامه می‌دهد.

لکن عرض می‌شود که مسلوس و مبطلون استثناء شده‌اند، یعنی هرچند روایاتی وجود دارند که بعضی از چیزها، مثل پشت به قبله کردن و خروج حدث، قاطع نماز می‌باشند، لکن نسبت به مسلوس و مبطلون به اعتبار اخباری که در رابطه با این دو آمده است، صرف نظر شد، چرا که این اخبار بر این دلالت داشتند که حدث در حق مسلوس و مبطلون قاطع نماز نیست چون اگر بنا بود که حدث نسبت به مسلوس و مبطلون، قاطع نماز باشد باید نماز از مسلوس و مبطلون ساقط می‌شد چون این دو تمکن از صلاة مأمور به ندارند زیرا خروج بول یا غائط پیوستگی و استمرار دارد و شخص تمکن از صلاة مأمور به را ندارد و با توجه به اینکه گفته شد که نماز از مسلوس و مبطلون ساقط نمی‌شود این دو استثناء شده‌اند و نسبت به مسلوس و مبطلون بر اساس استثناء عمل می‌شود.

«الحمد لله رب العالمين»

[1]. سید محمد کاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۷۱.

[2]. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۱، کتاب الطهارة، ابواب احکام الخلو، باب ۹، ص ۳۱۵، ح ۱.